

MOȘ ION ROATĂ ÎN CONȘTIINȚA URMAȘILOR

Mihai Adafini

Țăran modest, dar îndrăzneț, care a știut să spună tot aleanul poporului din care făcea parte, Ion Roată, a rămas în conștiința urmașilor sub apelativul de „moș” deși în momentul când a fost ales deputat în Divanul Ad-hoc al Moldovei în 1857, unde reprezenta țărani din județul Putna, avea numai 51 de ani, iar în perioada luptei pentru aplicarea reformei agrare din 1864, la a cărei punere în practică în Ocolul Zăbrăuți și-a adus contribuția, avea numai 58 - 59 de ani.

Apelativul de „moș” se datorează faptului că prin vorbe de o rară sfătoșenie a înfruntat cu dârzenie privilegiații vremii, că a fost înțelept ca un bătrân încă din perioada maturității, fiind în același timp îndrăzneț, cinstit și curajos.

„*Avea minte ageră, un suflet bun, dar și un năduf*” după cum sugestiv l-a caracterizat marele povestitor Ion Creangă, care l-a făcut celebru prin cele două povestiri: **Moș Ion Roată și Unirea**, scrisă în 1880 și **Moș Ion Roată și Vodă Cuza** publicată în 1882, an ce coincide cu trecerea țăranului din Câmpuri în neființă la vârsta de 76 de ani.

Lupta pentru crearea statului național român a adus iarăși pe scena istoriei țărănimea.

Ca urmare a hotărârii Congresului de Pace de la Paris din 1856, când s-a hotărât consultarea românilor din toate clasele și categoriile sociale, reprezentați în Divanul Ad-hoc, dacă doresc sau nu Unirea Principatelor Moldova cu Muntenia, în baza art. 4 din firmanul Porții, la

14 iulie 1857 a avut loc la Focșani alegerea deputatului pontaș în Adunarea Ad-hoc a Moldovei din partea județului Putna. Lista de delegați cuprindea un număr de 8 țărani printre care și Ion Roată. În urma alegerilor, din cele 8 voturi, Ion Roată a obținut cinci, Iordache Cotescu două, iar Ion Guriță unul.

Prefectul județului, Iordache Pruncu, trimite Departamentului de Interne, cu depeșa telegrafică din 26 iulie 1857, numele deputatului ce va reprezenta pe țărani pontași din județul Putna în Divanul Ad-hoc al Moldovei.

Ion Roată s-a născut în anul 1806 în satul Câmpuri, Ocolul Zăbrăuți și a fost căsătorit cu Maria Roată, născută în anul 1812, ei având 4 copii: 2 băieți – Năstase și Neculai și două fete: Zoița și Maria.

Pentru că în 1857 majoritatea deputaților pontași aleși în Adunarea Ad-hoc a Moldovei nu știau carte „*li s-a făcut câte o parafă cu numele fiecăruia pentru a putea semna diversele acte ale Divanului ad-hoc*”¹

Dintre cei 15 deputați pontași moldoveni, Ion Roată a rămas în istorie, depășind cu mult popularitatea lui Mircea Mălăeru și a lui Tănase Constantin, cei mai cunoscuți deputați pontași în Adunarea Ad-hoc a Țării Românești.

Problema agrară, care era cea mai acută, dar și cea mai spinoasă, nu a fost inclusă printre principiile care să stea la baza reorganizării statului propuse în timpul discuțiilor care au avut în Divan în toamna anului 1857. Văzând aceasta, deputații țărănimii au hotărât să deschidă ei discuția în problema agrară.

Sprijiniți de unii intelectuali, cum a fost Costache Negri, ei au întocmit și supus Adunării la 26 octombrie 1857 o jalbă al cărei prim semnatar era clăcașul Ion Roată. În ea sunt arătate suferințele și dorințele clăcașilor moldoveni.

¹ N. Adăniloie, **Știri noi despre Ion Roată**, în „Studii. Revistă de istorie“, 1964

Zguduitoarea jalbă este caracterizarea completă a situației social-economice și politice din Moldova. În ea se subliniază că situația țăranimii s-a înrăutățit foarte mult de la introducerea Regulamentului Organic.

Jalba a fost scrisă și de ceilalți 14 țărani membri ai Divanului Ad-hoc al Moldovei, dar a fost respinsă în urma discuțiilor care au avut loc în ziua de 19 decembrie 1857.

Temându-se de ecoul pe care l-ar fi putut avea în lumea rurală dezbaterile din Divanul Ad-hoc privitoare la chestiunea agrară, guvernul caimacamului **Nicolae Vogoride (17 februarie 1857 – octombrie 1858)** a ordonat supravegherea deputaților pontasi pentru a-i împiedica să facă agitații printre țărani.²

Autoritățile județului Putna au urmărit activitatea desfășurată de Ion Roată care se înapoiase acasă, după ce Divanul Ad-hoc ținuse ultima ședință la 21 decembrie 1857.

Aflând despre propaganda ce o desfășura Ion Roată, prefectul Iordache Pruncu, adresează la 10 februarie 1858, Departamentului Dinlăuntru un Raport în care arată că Ion Roată „*ar fi în corespondență cu unii din locuitorii a diosăbitelor sati din acest district, motiv ce au îndemnat pe iscălitul a însărcina pe privighitor să meargă și să calci casăli acelora ci s-au sămțat că ar țâne asemenea corespondență*”³

Departamentul Dinlăuntru trimite poliției la 15 februarie 1858 ordinul arestării lui Ion Roată, care este imediat arestat la Iași, unde se afla la acea dată și-l trimite sub escortă, Starostiei de Putna. Peste două zile, Departamentul ia hotărârea „*să-l elibereze pe chezășie județului și al locuitorilor satului Câmpurile*”

În anii 1858-1859, Ion Roată fiind persecutat de administrația Ținutului Putna, ajunge „*la sapă de lemn*”, fapt ce l-a determinat să i se

² D. Berindei, *Câteva știri noi cu privire la Ion Roată*, în „Studii și cercetări științifice”, Istorie, Iași, XI, 1958, p.152-158

³ **Ibidem**

plângă lui Alexandru Ioan Cuza, în timp ce domnitorul trecea prin Focșani, în drum spre București.

Mihail Kogălniceanu – care arată că era de față la această întâlnire – menționează că domnitorul după ce i-a ascultat necazurile lui Ion Roată „I-a îndemnat să se liniștească și i-a dat doi pumni de galbeni. Atunci, Roată, cu lacrimi, mulțumi domnitorului pentru dar însă l-a întrebat „dară onoarea mea cine mi-o da-o?” Vei spune, i-au răspuns Înălțimea Sa, că ai vorbit cu Vodă; vei spune că domnul României te-au îmbrățișat. Nimine nu va pute spune că ești desonorat”⁴

Unirea înfăptuită politic și administrativ între 24 ianuarie 1859-24 ianuarie 1862, nu a însemnat însă și satisfacerea năzuințelor țăranilor care au văzut în lupta pentru Unire cale realizării aspirației lor legate de pământ.

A fost necesar ca Domnul Unirii să-și asume puteri extraordinare, să dizolve Adunarea dominată de conservatori care se împotriveau reformei agrare și cu un nou Parlament favorabil să legifereze la 14/26 august 1864 Legea rurală, ce consacra împrăștierea clăcașilor în funcție de numărul de vite de muncă pe care îl aveau. Totodată, erau desființate claca și alte obligații în muncă ale țăranilor. La 17 octombrie 1864, printr-o Adresă a Ministerului de Interne, Agricultură și Lucrări Publice se cerea începerea neîntârziată a măsurătorilor de teren de către Comisiile ad-hoc compuse din reprezentanți ai proprietarilor și ai țăranilor de către inginerul hotarnic al județului.⁵

De activitatea de împrăștiere a clăcașilor, se leagă o altă parte din activitatea lui Ion Roată.

⁴ M. Kogălniceanu, **Discursuri parlamentare din epoca Unirii Principatelor**, Editura Științifică, București, 1959, p.297

⁵ Arhivele Naționale Vrancea (în continuare se va cita ANVn), fond Prefectura jud. Putna, dosar nr. 32/1867, f.4

Pentru că inginerii topografi erau foarte puțini, iar la Câmpuri nu a fost trimis un îputernicit care să aplice Legea rurală, țăranii de aici l-au rugat pe Ion Roată să facă el această împărțire a pământurilor.

Comisiile comunale din plasa Zăbrăuți îl aleseseră pe Ion Roată, ca reprezentant al lor, în comisia de constatare.⁶ Foștii clăcași din celelalte sate ale Plășii Zăbrăuți au urmat procedeul celor din Câmpuri și l-au angajat pe Ion Roată pentru măsurătoarea loturilor noilor împrăștiți. Beneficiarii lucrării, de comun acord cu consiliile comunale, i-au oferit drept plată fostului deputat câte 3 lei de falce.⁷

Acceptând oferta, Ion Roată a executat o împărțire justă, fără să lezeze interesele vreunuia din părți. Cu toate acestea, neliniștit de popularitatea de care se bucura Ion Roată în satele ținutului, prefectul a inițiat o campanie de șicane și persecuții împotriva fostului deputat în Divanul Ad-hoc al Moldovei.

Sub motivul că Ion Roată s-ar fi însărcinat „*cu o lucrare pe care nici nu o cunoaște*”, la 9 ianuarie 1867, prefectul ordonă subprefectului de Zăbrăuți „*a chema atât pe d.Roată, cât și pe toți primarii cu care s-au alcătuit să constatați banii ce va fi luat de la fiecare comună și să-i obligați a-i înapoia.... ear dl Roată, dacă va rezista în înapoierea banilor*” să fie trimis „*dlui procuror spre urmarea celor legiuite*”.⁸

În rapoartele lor, primarii au răspuns că Ion Roată a fost autorizat de consiliile comunale, cu știrea prefectului de atunci, să facă măsurătoarea pământurilor, pentru care să fie răsplătit cu 3 lei de falce și că el s-a achitat de această îndatorire.

Ignorând faptele, prefectul cerea subprefectului să înștiințeze pe țăranii să plătească un inginer topograf, bineînțeles cu bani mai mulți și că li se interzicea să-l plătească pe Ion Roată.

Proprietarii locali nu i-au iertat niciodată lui Ion Roată intensa activitate desfășurată pentru binele consătenilor, a clăcașilor putneni și

⁶ N. Adăniloiaie, *op.cit.*, p.34

⁷ ANVn, fond Prefectura jud. Putna, dosar nr.32/1867, f.4

⁸ *Ibidem*, f.5

chiar a întregii țărănime române. Șicanându-l continuu, spre sfârșitul vieții el se mută cu locuința pe valea pârauului Cremenet contribuind alături de alți locuitori la formarea satului Gura Văii, sat unde i se află mormântul.

Hotărârea câmpurenilor de a-i cinsti memoria la aproape un sfert de veac de la moarte – prin ridicarea unei pietre funerare pe mormântul ilustrului lor înaintaș – constituie un act de vrednicie și prețuire. Pe această piatră funerară ridicată în ianuarie 1909 – cu ocazia sărbătoririi semicentenarului Unirii Principatelor Moldova și Tara Românească este scris: *„Aici odihnește Moș Ion Roată, deputatul țărănimii în Divanul Ad-hoc din 1857, decedat la 20 februarie 1882 în etate de 76 ani. Această cruce s-a ridicat spre vecinică amintire în anul 1909. Țăranii din Câmpuri.*

Tot la 24 ianuarie 1909 țăranii din comuna vecină, Vizantea, pun o placă comemorativă *„spre veșnică pomenire lui Moș Ion Roată căci ne-a arătat calea mântuirii din nevoi”* placă ce se află în interiorul bisericii din satul Gura Văii, sat component al comunei Câmpuri, unde a trăit în ultima parte a vieții, după dispute cu boierii din familia Dăscălescu.

La stima și prețuirea de care s-a bucurat încă din timpul vieții, s-a adăugat și una venită din partea țării.

După proclamarea Independenței de Stat a României, instituindu-se Ordinul „Steaua României”, acesta a fost conferit și deputaților pontasi din Adunările Ad-hoc din anul 1857.

La 18 martie 1878, ministrul de Externe al României trimite prefectului de Putna Ordinul „Steaua României” și brevetul, împreună cu Crucea de Cavaler al primului ordin românesc, pe numele lui Ion Roată, pentru a fi înmânate acestuia.⁹

Transformarea casei fostului deputat în Casă memorială în ianuarie 1959, cu ocazia aniversării centenarului Unirii Principatelor

⁹ N. Adăniloie, *op.cit.*, anexa VIII

Române, este, după cum nota un vizitator dintr-un îndepărtat colț de țară „*un gând curat de recunoștință și venerație pentru unul din românii adevărați pentru care ideea de dreptate și cinste, dragoste de neam, au fost mai presus de orice*”

De asemenea, prin Ordinul Ministerului Invățământului și Culturii nr. 6 din 9 ianuarie 1959 Școlii Generale din satul Câmpuri i s-a atribuit numele „Scoala Generală Moș Ion Roată Câmpuri”, ca urmare a cererii câmpurenilor de a cinsti și pe această cale pe cel ce a fost un demn reprezentant al țărănimii vrâncene și un participant la lupta pentru Unire. În Ordinul Ministerului se subliniază că prin aceasta se urmărește „*educarea tineretului școlar în spiritul dragostei față de înaintașii progresiști ai poporului nostru și respectului față de munca și creația acestor înaintași și pentru a contribui la întărirea sentimentului patriotic al elevilor*”

Astăzi, locuitorii comunei Câmpuri se mândresc cu faptul că oriunde ar merge în țară, numele localității lor este asociat cu acela al țaranului care în Divanul Ad-hoc al Moldovei, a prezentat celebra jalbă a țaranilor clăcași.

Merită să reproducem impresia și aprecierea unui vizitator din Orăștie care a notat în cartea de vizită a Casei memoriale în urmă cu aproape un sfert de secol: „*Moș Ion Roată – Horea Vrancei – sufletul țărănimii române în Divanul Ad-hoc al Moldovei, luptătorul înflăcărat și neînduplecat pentru Unire, închinare din partea unui strănepot al lui Decebal, nepot al lui Horea și Iancu*”